

ARMATA DE OCUPAȚIE - O CRIMĂ POLITICĂ

Ion CHIRTOACA,

*asistent universitar al Catedrei „Științe polițienești și socioumane”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept,*

Ghenadie EPURE,

*asistent universitar al Catedrei „Științe polițienești și socioumane”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI*

Summary

At the present day in the Republic of Moldova after 24 years of independence is an issue that still remains to be present from the 90's, namely that of guaranteeing national security insurance, all these are amplified in the last period of time by those that besides traditional military order threat, the presence of a materialized foreign armies on its territory, it amplifies the risks of non-military actions of the internal forces heavily supported from the outside, therefore, the political power are required to identify the means that would guarantee independence and inviolability of the country.

Key words: security policy, occupation, political crime, neutrality, independence, sovereignty, vulnerability.

Un element indispensabil existenței unui stat independent îl reprezintă siguranța acestuia, iar responsabil direct de crearea stării de siguranță este politicul, care prin intermediul politicilor de securitate este chemat să garanteze securitatea statului. Prin urmare, după cum relatează Penelope Hartland-Thunberg: „Securitatea națională este capacitatea unei națiuni de a-și urmări cu succes interesele naționale așa cum le concepe ea, oriunde în lume” [5, p.28]. Responsabilitatea puterii politice în procesul creării mecanismului de asigurare a securității naționale la etapa actuală este argumentată de mersul relațiilor internaționale de azi și de faptul că conceptual în asigurarea securității colectivităților umane un rol cheie îi revine anume securității de ordin politic. Astfel după cum indică Barry Buzan „Securitatea colectivităților umane este afectată de cinci sectoare principale: militar, politic, economic, social și de mediu”. În continuare, autorul precizează că securitatea politică se referă la stabilitatea organizațională a statelor, a sistemelor de guvernare și a ideologiilor care le legitimează [6, p. 31]. Reeșind din cele expuse, puterea politică într-un stat independent reprezintă principala forță motrice ce are ca obiectiv apărarea inviolabilității hotarelor sale de orice forță străină și este chemată să sancționeze orice fel de încercare de a submina independența statului venită din partea oricărei surse, fie din interior fie din exterior. Dacă nu se respectă acest principiu un asemenea comporta-

ment este echivalent cu o crimă politică.

În acest sens, amintim, că la data 23 iunie 1990 Sovietul Suprem al RSSM a declarat Republica Moldova stat suveran. la data de 27 august 1991, aproximativ 800000 de cetățeni întruniți în Piața Marii Adunări Naționale din capitala țării au optat pentru declararea independenței, de-ziderat care s-a realizat prin adoptarea în aceeași zi de către reprezentanții poporului a Declarației de Independență.

În urma acestor evenimente, statul nostru devine subiect al dreptului internațional, iar pentru a urgenta procesul afirmării internaționale, tînărul stat aderă la toate organismele democratice internaționale de exemplu ONU, OSCE, CoE. În pofida acestor realizări, forțele străine susținute masiv de Federația Rusă, fapt constatat și de hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului în Cauza Ilașcu și alții contra Moldovei și Rusiei. Pct. (380) al prezentei hotărîri stipulează „Curtea observă că, pe parcursul conflictului din Republica Moldova din anii 1991-1992, trupele armatei a Paisprezecea ce au aparținut succesiv (URSS, CSI și ulterior Federației Ruse) staționate în Transnistria, care este parte integrantă a Republicii Moldova, au luptat împreună cu și de partea forțelor separatiste Transnistrene. Mai mult, cantități mari de arme din depozitele armatei a Paisprezecea (care ulterior au devenit GOR) au fost transmise în mod benevol separatiștilor, care au mai putut obține și alte arme, fără ca soldații ruși să se opună” [2].

Prin analiza simplă a constatării forului european în cauza indicată, se evidențiază clar faptul că o armată străină submina independența statului nou format și au susținut în mod direct și activ conflictul izbucnit în primăvara anului 1992, pe Nistru, fapt ce contravenea normelor imperative internaționale reglementate inclusiv și în Actul Final de la Helsinki, document pe care Republica Moldova l-a semnat la data de 26 februarie 1992. Prin ratificarea actului sus menționat statele semnatare au acceptat principiul drepturilor egale ale popoarelor și dreptul lor la autodeterminare. Prin urmare, art. 8 al documentului sus numit prevede „toate popoarele au întotdeauna dreptul, în deplină libertate, de a defini, atunci cînd doresc și dacă doresc, statutul lor politic intern și extern fără amestec din afară și de a urma așa cum doresc dezvoltarea lor politică, economică, socială și culturală” [1]. În lumina celor expuse, constatăm un adevăr care trebuie recunoscut direct fără ocolișuri și anume că prezența Armatei a 14-a pe teritoriul Republicii Moldova reprezintă o încălcare flagrantă a normelor internaționale demonstrat de organisme juridice internaționale, și o crimă politică din partea celor care nu recunosc din interese ascunse un adevăr.

Despre evenimentele desfășurate în anii 1990 în Republica Moldova s-a scris foarte mult, așa încât unii pot să se întrebe ce s-ar mai

putea de scris? În opinia noastră, s-a uitat de un eveniment foarte important, și anume foarte puțini sunt cei ce se încumetă să vocifereze că în prezent țara noastră e ocupată de o armată străină. Prin prevederea constituțională stipulată la art. 11 alin.(1) prevede că „Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă”. În continuare alin.(2) al aceluiași articol exprimă poziția statului față de trupele militare străine și anume, „Republica Moldova nu admite dislocarea de trupe militare ale altor state pe teritoriul său” [3], este una doar de ordin declarativ, realitatea fiind cu totul alta, cu atât mai mult norma sus indicată arată rezerva elitei politice naționale în a condamna expres ilegalitatea prezenței Armatei a Paisprezecea pe teritoriul statului, care reprezintă o încălcare directă a normei constituționale, constituie o dovadă a lipsei de curaj. Totodată, reținem că norma indicată din Legea fundamentală a statului, dacă nu își găsește realizare, întrucât ea a fost încălcată apriori adoptării Constituției, din care motiv necesită a fi exclusă pentru că nu corepunde statutului reglementat de norma sus citată.

Mai grav este faptul, că în ceea ce privește statutul de neutralitate al Republicii Moldova, necorespunderea dintre normele juridice și realitate nu s-a rezumat numai la prevederile constituționale, ci ele au fost reflectate și în acte normative de specialitate, cum este legea nr. 112 din 22 mai 2008 cu privire la Aprobarea Concepției securității naționale, care la art. (1) punctul nr. 1) prevede „Republica Moldova este un stat suveran și independent, unitar și indivizibil. Teritoriul ei este inalienabil. În conformitate cu art.11 din Constituție, Republica Moldova proclamă neutralitatea sa permanentă, ceea ce presupune că țara noastră nu este parte la blocuri militare și nu admite dislocarea de trupe militare sau de armamente ale altor state și ale blocurilor militare pe teritoriul său. Statutul de neutralitate permanentă reprezintă principiul de bază, piatra de temelie a conceptului securității naționale. Astfel, toate acțiunile desfășurate de întregul sistem de securitate națională al Republicii Moldova, îndreptate spre asigurarea securității naționale, se bazează pe acest principiu. În acest sens, Republica Moldova depune eforturi pentru asigurarea respectării neutralității sale permanente de către subiectele de drept internațional” [4]. După cum constatăm și în concepția securității naționale se interzice dislocarea de trupe militare sau de armament al altor state. Din păcate, la adoptarea acestei legi de către puterea politică nu au fost făcută nici o referire la statutul Armatei a Paisprezecea.

În acest context, conchidem că asemenea acțiuni din partea politicului sunt lipsite de devotament față de stat, care urmează a fi unul sacru, în interesul național. Ca urmare a unor asemenea fapte din partea autorităților de stat, și pînă în prezent, de la obținerea independenței, poporul Republicii Moldova se află în căutarea identității naționale care

și astăzi este măcinată de diverse forțe antinaționale.

Sintetizând cele expuse, neutralitatea Republicii Moldova poate fi comparată „cu situația unui pui de ren prins în gheare de un lup, în tundra siberiană, după o cursă de alergare care l-a epuizat, și care, înainte de a fi devorat, se gîndește că nu are cu nimeni nimic, că este *neutru*” [8, p.74]. În această ordine de idei, pasivitatea autorităților constituționale de la Chișinău prin menținerea conținutului actual al prevederii constituționale de la art. 11, nu reprezintă nimic altceva decât o faptă de iresponsabilitate, care ulterior va fi condamnată întrucât rezistă timpului doar adevărul, iar în acest sens, adevărul e că pe teritoriul țării noastre se află o armată de ocupație ce trebuie recunoscută clar.

O altă sursă de pericol și instabilitate parvenită din stînga Nistrului este reprezentată de faptul că această autoproclamată republică, la etapa actuală furnizează pentru Republica Moldova precum și pentru sud estul Europei o gamă variată de riscuri și amenințări la securitatea națională și regională. Ne referim în primul rînd la ascensiunea terorismului, prin traficul ilegal de armament, droguri și persoane. Principalul focar al crimei organizate este regiunea Transnistriană, care deține la momentul actual în depozitele sale aproximativ 40000 de tone de echipament militar și muniții, aparținând fostei Armate a 14-a [9, p.71].

Un alt pericol furnizat de autoritățile din stînga Nistrului este reprezentat de lipsa de siguranță și de securitate a frontierei ce favorizează dezvoltarea criminalității. Prin urmare, din considerentul că Tiraspolul are evidența proprie a transportului auto, această regiune este plină de mijloace de transport furate, de regulă, din țările Uniunii Europene. Astfel de autoturisme, după înmatricularea în Transnistria în baza unor acte false, circulă mai apoi liber prin Ucraina, Rusia și chiar prin aceleași țări ale Uniunii Europene (cu excepția României, care nu le permite intrarea în țară din cauza că autoturismele nu sunt înmatriculate într-un stat recunoscut oficial) [10, p.29].

În prezent, nu trebuie neglijată influența militară și politică din partea Federației Ruse asupra acestei zone ce se exprimă prin contra-banda sub diferite forme și prin spălarea de bani, fiindcă orice „afacere” are și un venit. Din păcate, în fața ochilor „neutri” ai autorităților politice din Republica Moldova, Federația Rusă continuă să alimenteze cu armament, muniții și alte materiale militare zona Transnistriană. Sub ochii unei națiuni se săvârșește o crimă prelungită în timp, care deja și-a produs efectul scontat de-a lungul anilor, prin masacrul de pe Nistru, destabilizarea regiunii Transnistriene, subminarea economiei naționale prin crearea intenționată a unei dependențe a Republicii Moldova față de Federația Rusă și, nu în ultimul rînd prin, crearea unor grupări criminale specializare în comercializarea drogurilor, ființelor umane și armamen-

tului, spălare de bani care aduc venituri fabuloase grupurilor criminale.

Faptul existenței pericolului la securitatea regională ce are ca sursă Federația Rusă este demonstrat astăzi prin acțiunile pe care le întreprinde această țară față de Ucraina, practic după aceleași metode și cu aceleași mijloace pe care le-au utilizat, forțele imperiale proruse în anii 1990 ai secolului trecut în Republica Moldova. Aceste metode se regăsesc în prezent în tratamentul aplicat Ucrainei, ne referim, în primul rând, la faptul că și în conflictul de pe Nistru susținerea rebelilor a fost înfăptuită de ofițeri ruși în rezervă ce anterior au activat în structurile de forță și au avut suportul material și logistic din partea autorităților de la Kremlin.

Cu ochiul liber putem observa azi acele mostre de sudură politică ce stau la baza războiului deschis dintre Ucraina și Rusia, care în toate timpurile pînă la conflict afirmă cu voce tare că Ucrainenii sunt frații lor. De fapt, acest război care este susținut prin furnizarea armamentului din Rusia, către rebelii separatiști are un obiectiv mult mai mare decît numai anexarea Crimeei.

Pericolul la adresa stabilității în această zonă a Europei este cu atît mai firav cu cît o altă armă cheie de expansiune a Rusiei poate mai periculoasă decît arma, este reprezentată de propaganda rusească. Pentru a confirma cele invocate credem că este suficient să vizionăm filmul documentar produs de televiziunea rusească „Crimeea-întoarcerea acasă”, cînd este mimată fericirea oamenilor simpli în legătură evenimentele petrecute. Din păcate nu se recunoaște tranșant că Rusia a anexat un teritoriu al unui alt stat pe motiv de intervenție umanitară. În realitate, nu a existat așa ceva, iar istoria pare să se repete în sensul că Federația Rusă nu se împacă cu gîndul că deja nu mai este stăpîna fostelor Republici Sovietice și continuă cu un deosebit cinism să-și promoveze interesele economice și politice cu prețul a mii de vieți omenești.

Un pericol sporit pentru țara noastră îl reprezintă situația cînd pe teritoriul din stînga Nistrului sunt instruite diverse grupări criminale (de foști ofițeri de armată sau securitate) care ulterior efectuează atacuri criminale asupra obiectivelor economice, drept dovadă în acest sens ne poate servi atacul armat de la magazinul „Metrou” din orașul Chișinău din data de 30 mai 2014, cînd autorii acestora au folosit arme și muniții de proveniență transnistriană. Cu atît mai mult acest pericol sporește dacă luăm în calcul că asemenea acțiuni criminale ar putea să se realizeze și asupra instituțiilor de stat. De fapt, Federația Rusă susține din plin ca în regiunile de conflict să se stabilească cu traiul foști ofițeri retrași din activitate, care avînd o bogată experiență promovează interesele imperiale ale Moscovei, iar populația băștinașă datorită instabilității din aceste zone, preferă să plece.

În acest context, de la momentul declarării suveranității și

independenței naționale pînă astăzi, suntem un stat vulnerabil din punct de vedere politic, economic și militar. Astfel, riscurile și amenințările la securitatea națională a Republicii Moldova din partea Federației Ruse au avut ca urmare formarea conștiinței de incertitudine și insecuritate a cetățenilor și crearea impedimentelor în democratizarea și consolidarea statului. Cel mai mare risc de care este obsedată țara noastră în prezent, este pericolul că Federația Rusă oricând poate întreprinde o agresiune asupra restului teritoriului Republicii Moldova, din zona sa de ocupație din estul țării.

Unii actori politici de azi pledează pentru soluționarea acestui diferend pe căi diplomatice, adică pe cea a dialogului. Evident susținem această cale, întrucât diplomația oferă un set de reguli de soluționare a conflictelor pe care sunt chemate a le respecta ambele tabere, însă ce ne facem în situația Republicii noastre care este singura care respectă regulile stabilite prin normele diplomatice. Întrebarea care îmi apare, e de cîte decenii mai e nevoie pentru a ne convinge că forțele separatiste din stînga Nistrului, susținute din toate punctele de vedere inclusiv militar de Federația Rusă, nu au de gînd să negocieze în spiritul normelor internaționale. Cu atît mai mult nu putem înțelege faptele politicului care se manifestă prin inacțiunea de a nu recunoaște violarea art. 11 din Legea Supremă a statului de către Armata a Paisprezecea ca rezultat al acestei realități, ar trebui să fie solicitată expres retragerea acestei armate, iar dacă nu e posibil acest lucru ar trebui înlocuită prevederea constituțională cu o normă care ar permite aderarea Republicii Moldova la acele organisme care i-ar asigura securitatea frontierei sale. Împrejurările prezente sunt cu atît mai grave dacă luăm în considerație că noi cei de azi cunoaștem doar despre atrocitățile de pe Nistru din primăvara-vara anului 1992. Și mai puțini sunt cei care cunosc Masacrele care au avut loc pe Nistru în anii 30 ai secolului trecut fapte evocate și de Nicolae Iorga cel mai mare istoric al neamului care afirma că „ceea ce se petrece pe granița Nistrului reprezintă o serie de acte de sălbăticie fără pereche, cu atît mai mult cu cît actele acestea sunt făcute împotriva unei populații pașnice, cea mai pașnică dintre toate populațiile acestei părți din Europa” [7, p.41]. Prin urmare susținem că a crede în, continuarea actualei politici în vederea soluționării problemei Transnistriene de politicieni prin acțiunile din prezent în favoarea interesului național este nu altceva decît o naivitate a acestora și o lașitate față de cetățean.

În acest context, principalul obiectiv care urmează a fi realizat de forța politică actuală din Republica Moldova pentru soluționarea problemei Transnistriene, este să găsească un consens în ceea ce privește constatarea că în prezent este violat art. 11 din Constituție cît și identificarea altor mijloace ce ar asigura securitatea națională precum și operarea

unor modificări în cuprinsul Legii fundamentale statului.

Totodată, este necesar să învățăm din lecția trecutului și să fim atenți la ceea ce se întâmplă în statul vecin. Prin urmare este crucial ca actorii politici de la noi să fie solidari în promovarea cu adevărat a interesului național.

Bibliografie

1. Actul final de la Helsinki, semnat de Republica Moldova la data de 26 februarie 1992.
2. Cauza Ilașcu și alții contra Moldovei și Rusiei, din data de 08 iulie 2004.
3. Constituția 29 iulie 1994 M.O. al Republicii Moldova nr. 1 din 12 august 1994.
4. Legea nr. 112, publicată în M.O. nr.97-98, la data de 03 iunie 2008.
5. Barry Buzan, *Popoarele, Statele și Frica*, Ed. Cartier, ediția a II-a, București, 2014, p. 28.
6. Barry Buzan, *Popoarele, Statele și Teama*, Ed. Cartier, București, 2000, p. 31.
7. Anatolie Muntean, Nicolae Ciubotaru, *Războiul de pe Nistru (1990-1992)*, Ed. Ager-Economistul, București, 2004, p. 41.
8. Studia Securitatis, Revistă de studii de securitate, nr. 1/ 2012, p. 74.
9. Studia Securitatis, Sibiu, nr. 2/2011, p. 71.
10. Sesiunea științifică cu participare internațională, „Uniunea Europeană Spațiu de Libertate, Securitate și Justiție”, Vol. 1, Ed. Sitech, Craiova 2011, p. 29.